

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta

28.10.2024

Tekoäly ja tekijänoikeus –pienryhmien I, II ja III raportti
neuvottelukunnalle

Tekoäly ja tekijänoikeus

Pienryhmä I: luova työ

- ryhmän loppuraportin esittely

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 28.10.2024

Virva Salama ja Nora Kajantie

**Kestävä kehitys tulee tekoälyn yhteydessä
ymmärtää ekologisen kestävyuden ohella
myös heterogeenisen luovan työn kentän sekä laajemmin
rikkaan ja moniäänisen kulttuurikentän arvon kautta:
jos inhimillinen luova työ korvautuu harkitsemattomasti ja
hallitsemattomasti tekoälyllä, se vaikuttaa dramaattisesti
luovan työn, taiteen ja tieteen tasoon, mikä ei heikennä vain
kansallista kilpailukykyä vaan myös yleisesti inhimillistä
tiedon, ajattelun ja ymmärryksen tasoa.**

Tekoälyn vaikutuksista luoviin aloihin

Tekoälyn mahdollisuudet apuvälineenä luovilla aloilla tunnistetaan sikäli kuin se tukee ja inspiroi luovaa ajattelua ja työtä, mutta useilla luovilla aloilla negatiivisten vaikutusten katsotaan olevan merkittäväällä tavalla toimintaedellytyksiin ja -ympäristöön vaikuttavia.

HAASTEET LIITTYVÄT ERITYISESTI SEURAAVIIN:

Tekijänoikeuksien valvominen on nykytilanteessa haastavaa: Generatiivisen tekoälyn koulutusmateriaaliin ei ole läpinäkyvyyttä ja voimasuhteet/neuvotteluasemat ovat huomattavan epätasapainoiset eri toimijoiden välillä.

Massakäyttö: Tekoäly on massakäytössä ja tekoälyllä tuotettua massamateriaalia syntyy valtavat määrät, millä on monitahoinen vaikutus luoviin aloihin.

Edellä mainitut vaikuttavat myös yleiseen ymmärrykseen taiteilijoiden ja muiden luovien alojen ammattilaisten tuottamien teosten ja tekoälyllä tuotetun materiaalin erosta.

Jos ymmärrys heikentyy olennaisella tavalla, vaikutus luovien alojen työllisyyteen, toimintaedellytyksiin ja tarjolla olevien aineistojen tasoon/monipuolisuuteen sekä laajemmin kielen rikkauteen yleisemminkin on huomattava.

Syntyä uudenlaisia haasteita luovilla aloilla

ERO?

- Jos ymmärrys erosta hämärtyy => vaikutus ymmärrykseen erosta tekoälyllä tuotetun sisällön ja tekijänoikeudella suojatun / korvauksiin oikeuttavan sisällön välillä.

TULKINTAONGELMAT?

- Uudenlaiset tulkintaongelmat: esim. teoskynnyksen (tekoälyn käytön vaikutus), esim. esittäjän oikeudet ääneensä ja hahmoonsa tai esitettäessä tekoälyn tuotosta.

ANSAINAMAHDOSSUUDET?

- Ansaintamahdollisuudet luovilla aloilla vähenevät, jos tekijänoikeuksia ei pystytä suojaamaan ja luova työ korvataan niitä hyödyntävällä tekoälyllä (esim. tausta- ja mainosmusiikki; esiintyjien äänen ja hahmon luvaton käyttö mm. äänikirjojen lukemisessa, mainosääninä ja -hahmoina, huulisynkatuissa kieliversioissa; tekoäly käsikirjoittajana ja käsikirjoittaja-ammattilaiset vain muokkaajina).

YKSIPUOLISTUMINEN?

- Jos tekoälyllä korvataan ihmisen luovaa työtä, osa käytetyistä algoritmeista pyrkii maksimoimaan yleisön miellyttämisen, mikä yksipuolistaa tuotoksia sekä vaikuttaa rahoitusten ja investointien suuntaamiseen (esim. kallis tutkiva journalismi sekä kokeilevat ja ajattelemaan haastavat tuotannot vaarantuvat).

Suosituksset ministeriölle

Toimenpiteet, koulutus, tiedotus, selvitykset (1/2)

Tekoälyyn liittyvät kysymyksenasettelut eivät saa olla vain teknologia- ja markkinavetoisia, luovien alojen näkökulmat huomioitava.

TOIMENPITEET:

- Eurooppa-tasoiset ja kansainväliset standardit sekä käytänne- ja soveltamisohjeet
- Skaalautuvat ja reilut tavat hallita oikeuksia; huomioiden valtasuhteiden epäsuhta ja datavarantojen hyödyntämisen mahdollistaminen
- Taannehtiva ja tarkka raportointivelvollisuus generatiivisen tekoälyn koulutusmateriaalista
- Ihmisen luovan työn tulosten erottaminen tekoälyllä tuotetusta materiaalista: läpinäkyvä sertifiointijärjestelmä

Suosituksset ministeriölle

Toimenpiteet, koulutus, tiedotus, selvitykset (2/2)

KOULUTUS JA TIEDOTUS:

- Syvennettävä ihmisten yleistä ymmärrystä tekoälyn ja tekijänoikeuksien suhteesta sekä keskinäisistä vaikutuksista, samoin ymmärrystä luovien alojen merkityksestä.
- Mahdollistettava luovien alojen koulutustarpeeseen vastaaminen erityisesti liittyen tekoälyn hyödyntämiseen sekä omien tekijänoikeuksien hallintaan.

SELVITYKSET:

- Selvitettävä esiintyvien taiteilijoiden hahmon ja äänen käytön suoja suhteessa tekoälyyn.
- Tekoälytyökalujen ehdot vaihtelevat olennaisesti ja sisältävät usein merkittäviä tekijänoikeudellisia riskejä luovan työn tekijöiden näkökulmasta, jolloin oikeudellisen neuvonnan ja avun tarve lisääntyy.
- Mahdollistettava uudenlaisten ammattitaitojen kehittäminen ja selvitettävä luovien alojen uudet ansaintamallit: selvitys luovien alojen ammattilaisille uudenlaisten ammattiin liittyvien taitojen kehittämistarpeesta (esim. liittyen lähdekritiikkiin, eettiseen kestävyteen, vastuullisuuteen ja innovatiivisuuteen; My Data).
- Selvitettävä vaikutus luovien alojen rahoitustarpeeseen ja –instrumentteihin; lisärahoituksen tarve on ilmeinen.

Tekoäly ja tekijänoikeus

Pienryhmä II: Teknologia

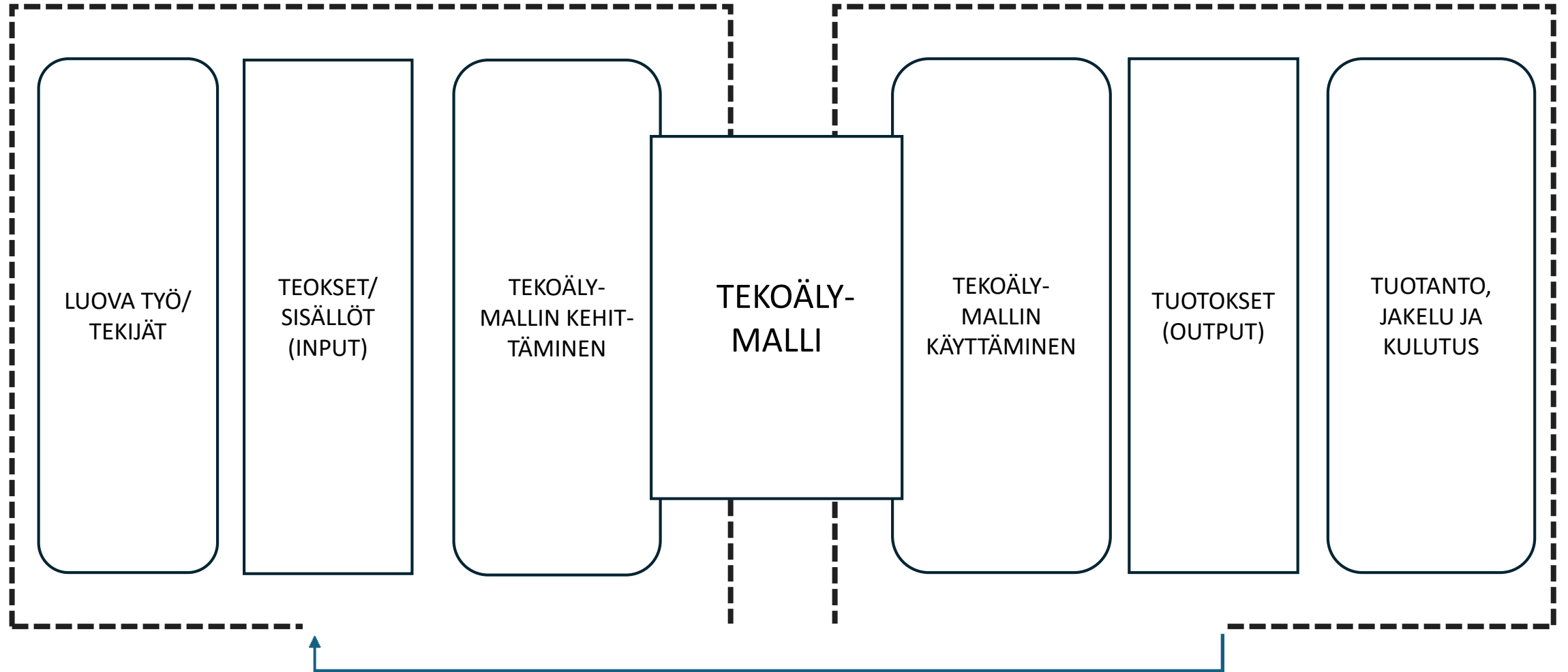
Ano Sirppiniemi

Pienryhmä II - Teknologia

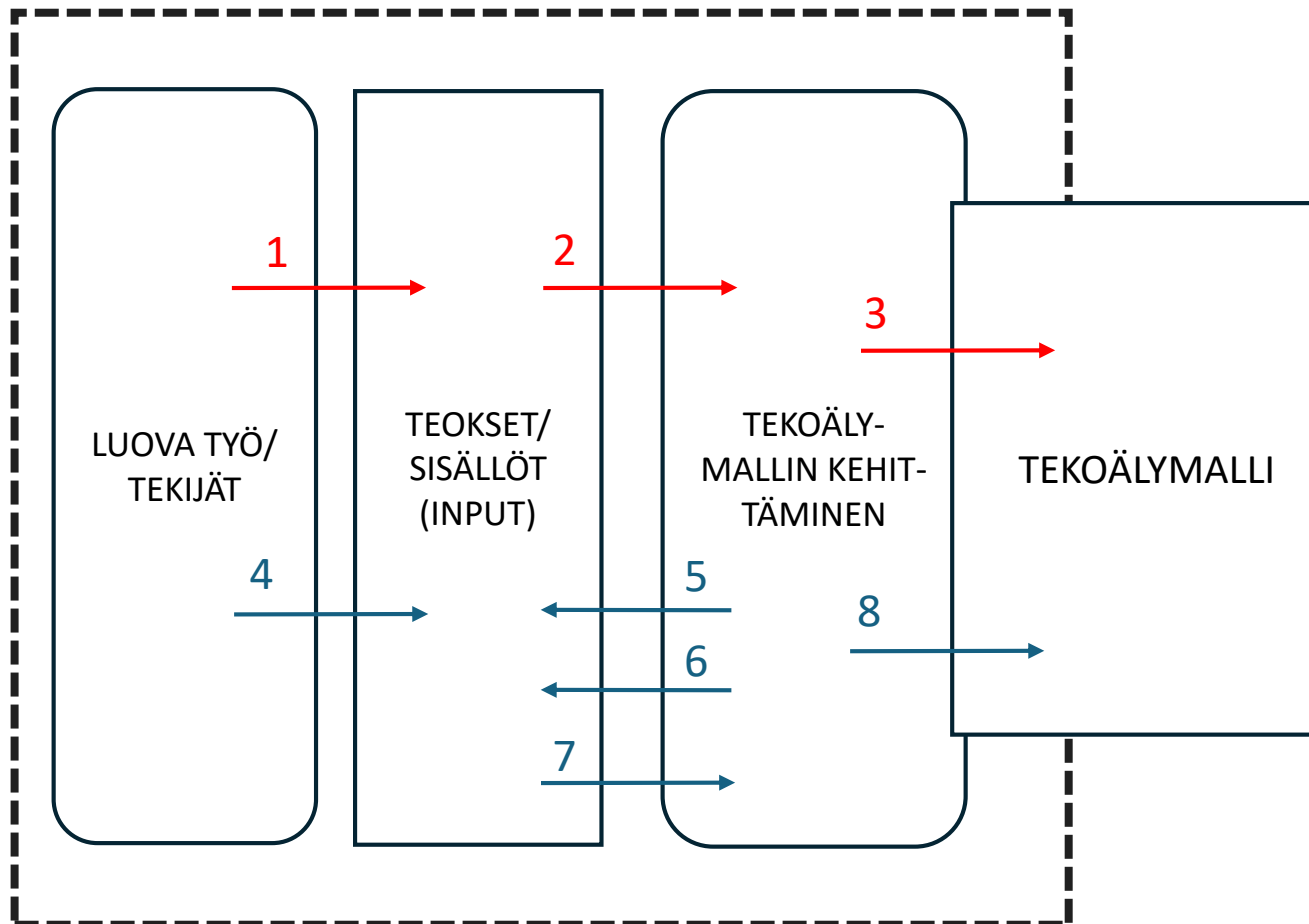
- Pienryhmätyössä on käyty läpi tekoälymallien tuottamiseen ja hyödyntämiseen liittyviä prosesseja ja tunnistettu oikeuksiin ja teknologisiin ratkaisuihin liittyviä kontaktpisteitä
- Kuvausmallin lisäksi pienryhmässä on koottu eri toimialoilta esimerkkejä tällä hetkellä käytössä olevista tekoälymalleista ja –palveluista sekä sisältöjen hallintaan tarkoitettuista teknisistä ratkaisuista
- Lähivuosien todennäköisinä kehityskulkuina ryhmän keskustelussa on tunnistettu esimerkiksi:
 - Generatiivisten tekoälymallien tuotosten laadun parantaminen hyödyntämällä muita järjestelmiä ja dataa
 - Yleisten tekoälymallien virittäminen käyttäjän omilla sisällöillä (personoidut ja kustomoidut mallit)
 - Tekoälyn tuottaman datan /synteettisen datan hyödyntäminen uusien tekoälymallien kouluttamisessa
 - Tekoälysovellusten kasvava rooli autonomisina toimijoina osana tuotantoprosesseja
 - Kokonaan virtuaalisten tekoälyn tuottamien hahmojen luominen ja laaja hyödyntäminen
- Sekä oikeuksiin liittyviin kontaktpisteisiin että teknologisten ratkaisujen hyödyntämiseen liittyy joukko avoimia kysymyksiä, joiden selvittämiseksi pienryhmä esittää jatkotyötä

TEKOÄLYMALLIEN TUOTTAMINEN

TEKOÄLYMALLIEN HYÖDYNTÄMINEN

TEKOÄLYMALLIEN TUOTTAMINEN

Oikeuksiin liittyviä kontaktipisteitä:

1. Teokset, esitykset ja niihin liittyvät oikeudet
2. Oikeuksista ja käyttöehdoista sopiminen
3. Tekoälymallin koulutuksessa käytetyn aineiston ja käyttöehtojen ilmoittaminen

Teknologisiin ratkaisuihin liittyviä kontaktipisteitä:

4. Oikeuksien ja käyttöehtojen merkitseminen (metadata, tunnisteet, opt-out)
5. Oikeuksien ja käyttöehtojen selvittäminen/lukeminen (esim. opt-out-tiedot, käyttöehdot)
6. Laillinen pääsy teoskappaleisiin
7. Aineiston hyödyntäminen tekoälymallin kehittämisessä (input)
8. Valmiin tekoälymallin tuottaminen

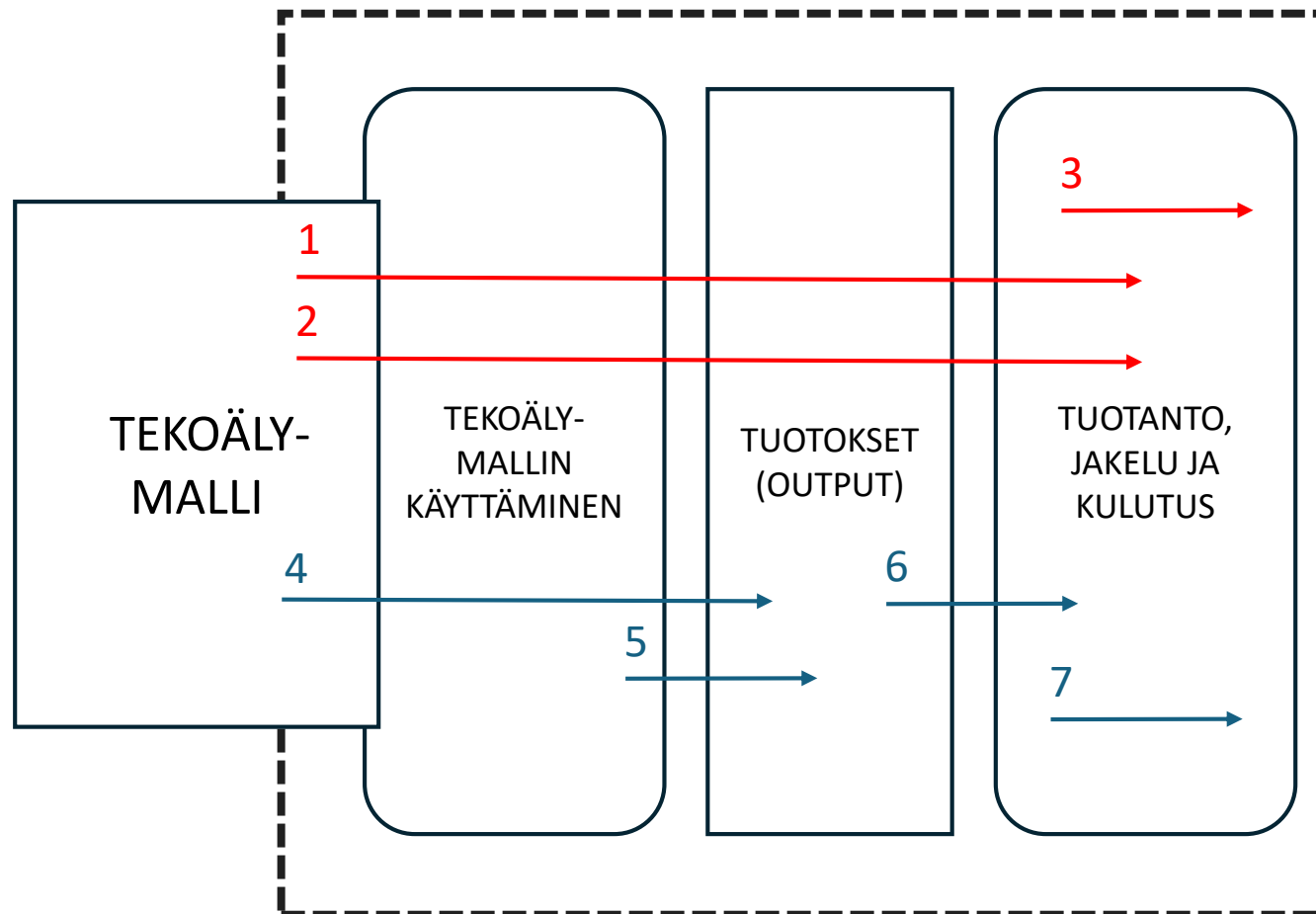
Oikeuksiin liittyviä kontaktpisteitä:

1. Tekoälymallin käyttöehtojen ja mallin avulla tuotettavien tuotosten käyttöehtojen ilmoittaminen
2. Mallin kouluttamisessa käytetyn aineiston ilmoittaminen
3. Hyödyntämisprosesseissa mahdollisesti syntyvät uudet teokset, esitykset ja oikeudet

Teknologisiin ratkaisuihin liittyviä kontaktpisteitä:

4. Tuotosten tuottaminen mallin avulla (output)
5. Tuotoksiin liittyvien oikeuksien ja käyttöehtojen merkitseminen (metadata, tunnisteet)
6. Tuotosten hyödyntäminen tuotantoprosesseissa ja jakelu loppukäyttäjille
7. Oikeuksien ja käyttöehtojen merkitseminen (ml. merkintä sisältöihin, jotka tekoäly on tuottanut)

TEKOÄLYMALLIEN HYÖDYNTÄMINEN

Pienryhmä II - Teknologia - suositukset jatkotyöhön

Pienryhmässä on tunnistettu kolme osa-aluetta, joihin liittyy konkreettinen tarve jatkotoimenpiteille:

Selvitystarpeet:

1) Laadukkaiden datasettien kriteerit ja lisensointi tekoälyratkaisujen kehittämiseen

- määrittely, parhaiden käytäntöjen kuvaaminen ja jakaminen
- Tunnisteiden ja metadastandardien hyödyntäminen ja laajan käyttöönoton edistäminen
- Miten seurata ja valvoa tekoälyn kehittämiselle asetettuja standardeja ja lisensointiehtoja?

2) Mitä tekijänoikeudellisesti relevanttia tapahtuu tekoälymalleja kehitettäessä ja hyödynnettäessä?

- Pienryhmätyössä tunnistettuihin kontaktipisteisiin ja avoimiin kysymyksiin liittyvä selvitystyö

Koulutus- ja tietotarve:

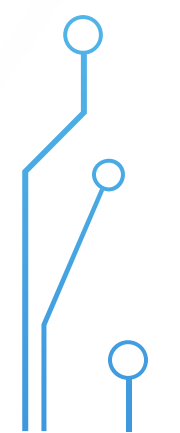
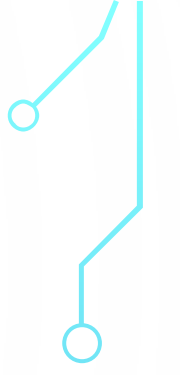
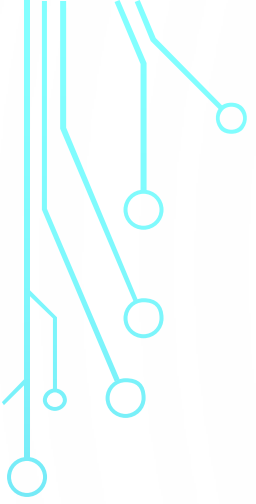
3) Vastuullisen tekoälyn käytön ja vastuullisten tekoälymallien kehittämisen pelisäännöt

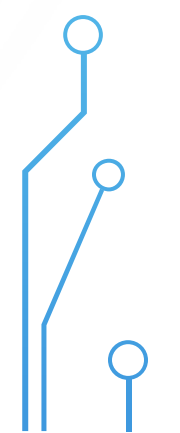
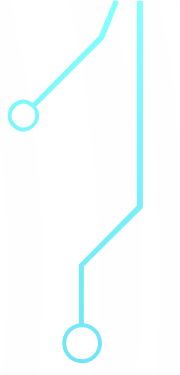
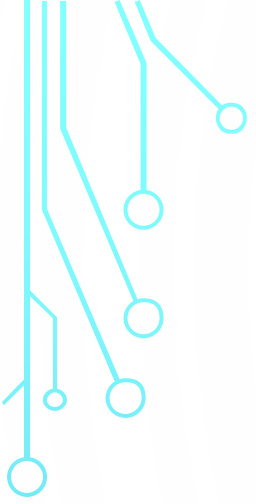
- Tekoälymallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen liittyvien keskeisten näkökulmien kokoaminen pelisääntöjen/oppaan muotoon
- Käytäntöjen kuvaaminen (oikeudet, teknologiat, metadata ja tunnisteet, ihmisten luomien teosten ja tekoälymallien tuotosten erottelu)

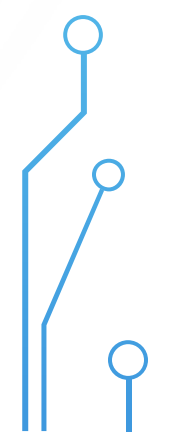
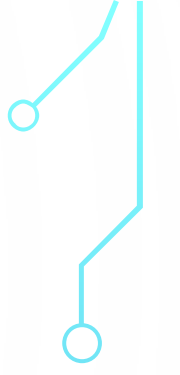
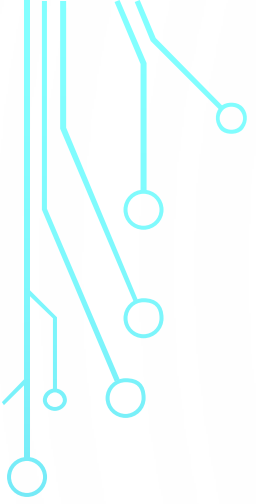
TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 28.10.2024

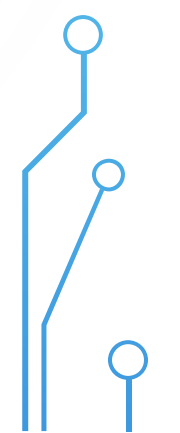
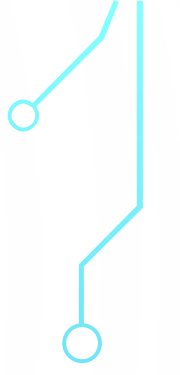
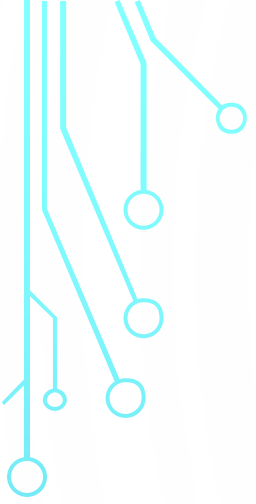
ISMO HUHTANEN, MARIA REHBINDER

THE UNIVERSITY OF

WISCONSIN COLLEGE OF ENGINEERING

DEPARTMENT OF MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING

MECHANICAL ENGINEERING